

ביאורים לפרקי אבות

יג רבי שמעון אומר: יהי זהיר בקריאת שמע ובתפילה^(א),
ובשאתה מתפלל, אל תעש תפלתך קבע, אלא
רחמים ותחנונים לפני המקום, שנאמר: כי חנון ורחום
הוא, ארך אפים ורב חסד, ונחם על הרעה, ואל תהי
רשע בפני עצמך:

(ת"א: א) ואל ב יג.

~ פירוש ר"ע מברטנורא ~

ורחום הוא. רוצה בתחנונים, ועל ידי התחנונים
הוא מרחם מיד: ואל תהי רשע בפני עצמך. אל
תעשה דבר שהיום ולמחר תרשיע את עצמך
בו. והרמב"ם פ"ש, אל תהי רשע בעיניך כלומר
לא תחזיק עצמך פרשע, שמתוך כך אתה יוצא
לתרבות רעה לגמרי. ואני שמעתי, אל תהי רשע
בדבר זה שתפרש מן הצבור ותעמד בפני עצמך:

הוי זהיר בקריאת שמע. לקרותו בעונתו. וכן
בתפילה, להתפלל כל תפילה ותפילה בעונתה:
קבע. כאדם שיש עליו חובה דבר קבוע ואומר
אימתי אפרק מעלי חוב זה. אי נמי, קבע, כאדם
שקבוע לו לקרא פרק אחד פרשה אחת, שאומר
אותה בקריאה בעלמא, ואינו אומרה בלשון
תחנונים כאדם שמבקש רחמים: פי אל חנון

~ עיקר תוספות יו"ט ~

ופרש הטעם פי זמן התפילה הוא רחב עד ארבע
שעות, וזמן קריאת שמע קצר פותקין עם הנץ
החמה. וזהו לשון יהי זהיר, פי צריך זהירות
גדולה:

(א) בקריאת שמע ובתפילה. לפי שהם קבלת על
מלכות שמים ועבודה לו ותבירה, לפיכך הזהיר
עליהם יותר. ובמדרש שמואל כתב דרבנו יונה
ג"ס יהי זהיר בקריאת שמע יותר מבתפילה.

~ משיחת ש"פ נשא ה'תנש"א ~

„פרקי אבות הם חלק מתורה שבע"פ שלימודה צריך להיות בהבנה והשגה דוקא, ולכן אין
להסתפק באמירת פרקי אבות, אלא צריכים ללמוד בעיון, כראוי בתורה שבע"פ.

אלא שמכיון ש„איני מבקש . . אלא לפי כחן“, לא תובעים מכא"א שילמד בעיון את כל
המשניות דכל פרק בכל שבת ושבת, מכיון שמסתמא ענין זה יקשה להביאו לידי פועל: אבל
עכ"פ משנה אחת בכל פרק, יש ללמוד בעיון כדבעי, והיינו שנוסף לאמירת המשניות בנוסח
דאדמור"ר הזקן המודפס בסידור (ששם לא נדפסו המפרשים), יחזיק לידו ג"כ ספר משניות עם
מפרישי המשנה, עכ"פ ספרי המשניות עם עיקר תוספות יו"ט ופירוש רבי עובדי' מברטנורא
(המפרשים היסודיים), וילמד מתוכם עכ"פ משנה אחת עם המפרשים (שהם התורה שבע"פ
בתורה שבע"פ גופא).

האמור שייך במיוחד לתלמידי התמימים, שזהו עיקר ענינם – לימוד התורה בפירושי,
בהבנה והשגה, ואדרבה: הסדר אצלם הוא הפוך – בתחילה לימוד לעיונא, ואח"כ אמירה סתם.

(בלתי מוגה – דברי משיח ח"ד ע' 130)

רבי אומר . . .

ביאור מתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיל"ן

יג) רבי שמעון אומר, הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה

אצלם יהי האור על ידי קריאת שמע ותפלה.

ויש לומר, שההוראה והנתינת כח לזהירות בקריאת שמע ובתפלה על ידי רבי שמעון, שתורתו אימתו – היינו שרבי שמעון „מכניס” את האור שלו בקריאת שמע ובתפלה – נמשכת מדרגת האחדות שלמעלה מהתחלקות, שעל ידה נעשה חיבור שני אופני העבודה דתורה (המשכה מלמעלה למטה) וקריאת שמע ותפלה (העלאה מלמטה למעלה).

ויש להוסיף שבלימוד התורה גופא ישנם שני האופנים דהמשכה והעלאה. וכידוע פתגם הרה"צ ר' הלל מפאריטש. שכאשר הצמח צדק אומר מאמר חסידות, הרי זה באופן דשכינה מדברת מתוך גרונו כנתינתה מסיני: מה שאין כן לגבי השקלא וטריא במאמר, אפילו על ידי בעל המאמר בעצמו לאחר אמירת המאמר. הרי שבתורה ישנם שני האופנים דהמשכה (כנתינתה מסיני) והעלאה (ביאור ושקלא וטריא בשכל האדם). על דרך כללות החילוק שבין תורה ותפלה.³

נתבאר לעיל, שרבי שמעון הוא רבי שמעון בן נתנאל, שנמנה בין חמשת תלמידיו של רבי יוחנן בן זכאי, ונקרא כאן רבי שמעון סתם לרמז על שייכותו לרשב"י, שסתם רבי שמעון הוא רשב"י, שתורתו אומנתו, כולל ובמיוחד הלימוד בפנימיות התורה, כרשב"י מארי דהזהר, כפי שמצינו שרבי שמעון בן נתנאל דרש במעשה מרכבה. ורבי שמעון מדגיש את הזהירות בקריאת שמע ובתפלה, אף שלכאורה הי' צריך להדגיש את הזהירות בלימוד התורה באופן דתורתו אומנתו, שכן, ההנהגה דתורתו אומנתו באופן שאין מפסיקין לקריאת שמע ותפלה שייכת ליחידי סגולה בלבד (גם בין אלו שתורתם אומנתם), ולכן צריך רבי שמעון להזהיר את תלמידיו, וכל בני ישראל, שיהיו זהירים בקריאת שמע ובתפלה.

ויש לבאר דיוק הלשון „הוי זהיר” דייקא, מלשון זוהר ואור: אף שעיקר האור נעשה על ידי לימוד התורה, „תורה אור”¹, משתדל רבי שמעון בטובתם של אלה שעדיין לא הגיעו לדרגת תורתו אומנתו, שגם

(1) משלי ו, כג. (2) וי"ל הפירוש דהוי זהיר בק"ש ובתפלה (בתורה גופא): צ"ל זהירות מיוחדת בביאור ושק"ט במאמר חסידות שאמירתו כנתינתה מסיני. (3) ספה"ש תנשי"א ח"ב עמ' 718.

